

מזת יקזת הכרשה

וואס דורך איר שפירט מען די זיסקייט פונ'ם באשעפער

משיחותיו של הגאון רבי מנחם ברוך יאזע שליט"א בעל 'מתיקות התורה'

סיפור לשולחן שבת

חזוק מתשעה באב

בתשעה באב אנו מצרים על שאין לנו את האוירה שהיתה בזמן בית המקדש שכלם היו מקבלים דעת ה' מהכהנים הצדיקים, וכל שיגם ושיחם של הבריות היו על הקב"ה ועבודתו, וכאשר אנו מתבוננים בכך ומתחזקים ומתעלים, אזי תשעה באב הנו יום של עליה ודבקות בה', ולפיכך אנו קמים בחצות היום, ללמד שאנו צריכים לצאת מתשעה באב מחזקים ודבקים בכורא באמונה ובשמחה.

ונביא כאן מעשה על יהודי שעבר את החרבן בשואה ובסוף הוא התחזק ושמח בביתו החדש:

ר' נחומק'ה היה יהודי ישיש שעבר את מראות השואה האיומה, בכל שנה היה ר' נחומק'ה מדליק נרות חנכה בחנכיה עתיקה, שחורה ומפרכת, וכל ילדיו ונכדיו ידעו שכאשר סבא מדליק נרות ישנה אוירה של תשעה באב בבית, תוך כדי שהסבא מתלבט האם להדליק הוא היה פורץ בכבי, וכך היה נגיש להדליק את החנכיה.

שנה אחת החליט בנו הגדול שלמה לעשות לכך סוף, הוא קנה לאביו חנכיה חדשה של זהב גדולה ומפארת, והציב אותה בפתח השני ממוול לפתח בו עמדה החנכיה הישנה, כשהגיע ר' נחומק'ה הביתה אמר לו שלמה אבא

<<

לקח מהפרשה

מה אתה תורם לבנין בית המקדש?

בכל שנה אנו קוראים פרשה זו לפני תשעה באב, היות שחרבן בית המקדש בא על חסר נאמנות לקב"ה, שעל ידי כך נפלו לחסר נאמנות לצדיקים ובין אדם לחברו.

ואנו רואים זאת בתוכחתו של ירמיהו הנביא שהתנבא לכלל ישראל לפני חרבן בית המקדש "כה אומר ה' מה מצאו אבותיכם בי עול כי רחקו מעלי... ולא

אמרו איה ה' המעלה אתנו מארץ מצרים המוליד אתנו במדבר... ואביא אתכם אל ארץ הפרמל לאכל פריה וטובה".

ירמיהו שואל את כלל ישראל יש לכם קשים, למה התרחקתם מה'? היה לכם לומר 'רבוננו של עולם, אנו זוכרים את כל הטוב שהרעפת על אבותינו ועלינו, אנו לא כופרים בטוב! אנו יודעים שאתה עושה עמנו רק טוב, וגם הקשיים נשלחו בכדי להזכיר לנו באיזה גן עדן אנו נמצאים, שאנו זוכים לאכול מפריה של ארץ הפרמל ולשבע מטובה - לבוא לאהבת ה' מרב המתיקות שה' מכין עבורנו בפרות המתוקים.

וכאשר כלל ישראל היו מקבלים מירמיהו את הדרך הזו של הפרת הטוב ונאמנות לבורא, הם לא היו גולים.

<<

"אלה הדברים" וגו', כשנתבונן בתוכחה של משה, נראה שמשה מפרט את כל המקומות שכלל ישראל עברו בהם במדבר, ועקר התוכחה של משה, הנה על הטענות שהיו לכלל ישראל, "בעבר הירדן" - אפשר לפרש שזה על טענת בני גד ובני ראובן, שרצו להשאיר בעבר הירדן ולא העריכו את ארץ ישראל כראוי, וכן כל הטענות שהיו לישראל, במדבר על ים סוף, על המן, בזמן קרח והמרגלים.

משה רבנו בתוכחתו המתוקה, מלמד את כל ישראל, שכל הקשיים שהיו להם במדבר,

היו מבחינים מאת הבורא עד כמה הם נאמנים, האם אדם קונה הכנעה דרך הקשי, או שהוא מתלונן על הקשי ושוכח מפל הטוב שהוא כן קבל.

משה רבנו נותן לכלל ישראל צידה לדרך: גם כאשר תגיעו אל המנוחה והנחלה, יהיו לכם קשיים, תהיו חכמים ותבינו שה' בוחן אותכם, אם אתם מתרעמים או מורידים את הראש בהכנעה וענוה! עשרת הנסיונות שהיו לאברהם שבהם נבחנה נאמנותו לבורא, עוברים על כל יהודי ויהודי בזעיר אנפין, לפי גדולתו וכוחותיו, וה' רוצה למצוא את הלב שלנו נאמן לפניו.

גוים בנחלתה, לא הוה קרא צריך למימר אלא כפי לאסר? אמרו לאסר, הקדוש ברוך הוא החריב היכל ומקדש ואתה יושב ומזמר? אמר להם מזמר אני ששפך הקדוש ברוך הוא חמתו על העצים ועל האבנים ולא שפך חמתו על ישראל...

ובבאור הדבר שבדאי אין רצון ה' שאנו נבנה בית המקדש בימינו, היות שהקב"ה לא צריך את האבנים של בית המקדש, אלא שתהיה לנו דעת של בית המקדש, וכאשר יבוא המשיח ויערה רוח טהרה על כלל ישראל, אזי העבודות שבמקדש יהיו כרצון ה', ולפיכך בבית שני ה' לא חפץ בכל הכהנים הפסולים ששמשו בו, ולא עוד שהיה בזה חלול ה' גדול ביותר, שבבית המקדש אנשים שאינם הגונים יושבים על כסא המלכות כביכול.

וכאשר חרב הבית השפילו בלם שהתכלית של בית המקדש זה הפנימיות שבו, ולפיכך סבב הבורא שנבזר אדון ישחט רבבות מכלל ישראל על דמו של זכריה הנביא, שנהרג בביהמ"ק, ללמדנו שהקב"ה תובע את מה שלא קבלו מהנביאים, שזה גרם להרבון, ולפיכך בתשעה באב יושבים על הקרקע, ועושים מעשים של הכנעה, כי הקב"ה מצפה שנכנע לפניו, שההכנעה הנה יסוד המדות הטובות.

הקב"ה לא צריך את האבנים של בית המקדש, אלא שתהיה לנו דעת של בית המקדש...

כאשר אדם כנוע הוא לא מתקוטט עם אנשים, וכן הוא חי בהפרה שמה שיש לו זה חסד עצום, ושום דבר לא מגיע לו, ותמיד הוא מכיר טובה לקב"ה ולשלוחיו הרבים, וכן הוא מקבל דעת מהצדיקים התלמידי חכמים, ודוקא מתוך ההכנעה יבנה המקדש, כמו שנאמר (ילקו"ש) "ענוים הגיע זמן גאלתכם".

חז"ל אומרים (סנהדרין קב.) דבר נורא! שהקב"ה אמר לירבעם בן נבט 'חזור בך ואני ואתה וכן ישי נטיל יחד בגן עדן' ירבעם יכל לקבל עולם הבא בדרגות הכי גבוהות, אולם הוא לא רצה כי הוא שמע שבו ישי יהיה בראש, העבודה של ירבעם היתה להמליך את מלכות בית דוד עליו וזה היה נסיון קשה ביותר.

ולכל אחד ואחד יש את העבודה הזו לפי דרגתו ומקומו, שהקב"ה מכניס לו דעת של עולם הבא, שיעשה מעשים של הכנעה, שיריד את האגו שלו, שיותר לזולתו, שיתנהג ברכות עם בני ביתו, שיעשה לו רב, וכן הלאה, כל אחד והנסיון שלו, וצריך להיות חכם ולדלג על הקשי ולקנות בכך חיי נצח, כמאמר חז"ל (ע"ז יז.) "יש קונה עולמו בשעה אחת"

הבה נתמלא באמונה ובקרבה אליו יתברך מתוך הכנעה, וכך נהיה עם מדות טובות ועם מאור פנים בתוך הבית, ועל ידי כך נזכה שיתקיים בנו הפסוק: "שובו אלי ואשובה אליכם" בנחמת ציון ובבנין ירושלים, במהרה בימינו אמן.

לכל אחד ואחד יש קשיים שונים במשך החיים, או שמפטרם אותו מהעבודה, או שהוא מקבל בקרת מבני ביתו, או שקשה לאדם בזוג, או עם הילדים, וה' מצפה מאתנו בזמנים של קשי, שנחזק יותר ויותר את הקשר עמו יתברך, הקב"ה רוצה שנהיה תלויים בו לבה, כשם שאנו רואים אצל דוד מלכנו שהתרפק על ה' "כגמול עלי אמו", ולפיכך ה' חבב אותו מאוד.

מאיך כאשר אדם לא קונה הכנעה מהקשיים, ואינו מאזין לקריאת ה' אליו, אזי ה' כביכול אומר לו תסתדר לבה, ולא עוד אלא שבזמנים שנחסר לאדם משהו, זה זמן להעריך את המתנה שהיתה לנו, וכענין ישיבת שבועה על אחד משבעה קרובים, שבכל יום על קרובי הנפטר להתבונן בכל ימי הראשון, שני שלישי וכו', שהיו לנפטה היות שדוקא אחרי הפטירה מעריכים את הנפטר ואת כל הטוב שהיה לו.

בזמנים שקשה לאדם, זה איתות משמים שה' מצפה שנהיה עמו בקשה. ה' מחכה שנגיד לו בכל יום דבורים חדשים, ולמה לבוא עם חדשות של קשיים ובעיות חלילה, נבוא עם חדשות טובות, נספר לבורא כמה טוב לנו, כמה אנו מעריכים את כל השפע שהוא משפיע עלינו.

הימים של חדש אב, הם ימים שאנו קרובים מאוד לקב"ה. ימים שאנו עוצרים ממרוצת החיים ומתבוננים על הדעת של קרבת ה' שהיתה בבית המקדש, שהכהנים הצדיקים היו ממחישים באברי הקרבן - כמה טוב יש לנו שאנו בריאים, וכל אבר ואבר עושה את פעלתו

כראוי, וכן במעשה הקטרת שהיה ריחו נודף למרחוק, היו הכל נזכרים בנשימות המתוקות שה' מנשים אותנו בכל עת, וכך בכל עבודה מעבודת בית המקדש, היו הכהנים הצדיקים מלמדים את העם, להתבונן כמה ה' אוהב כל אחד ואחד, כמה טוב ה' מרעיף עלינו.

ולדעת הזו אנו מיחלים ומצפים, דעת של ספוק רוחני, של שמחה והפרה בכל הטוב שמסוכב אותנו, וכאשר אנו כוספים לבורא מתוך הקשי והלחץ, זה עצמו מביא לנו קרבת ה'. וכן בפרטיות, אצל כל אחד ואחד - דוקא בזמנים של הסתרה, שנראה שלא הולך לנו, אזי זה הזמן לקנות נצח נצחים, לקנות נאמנות עם הבורא ברוך הוא, שרוצה שנהיה קרובים אליו.

כאשר לא הולך לאדם, והוא מתקשה עם שדוד לבן שלו, זה זמן להעריך את זה שהוא עצמו כן מצא את זוגו, ובד בבד להשפיל שה' רוצה לקרב אותו אליו, שירגיש שהוא תלוי בו יתברך, ויבקש ממנו. וכשאדם מסתכל על מה שחסר לו במחשבה זו, אזי הוא לא מתפלל בדרך של טרונייה, אלא מתוך הרגשה של קרבת ה'.

במדרש רבה (איכה ד) מובא יסוד עצום בענין הצער שאנו מצטערים בתשעה באב: וזה תרף דברי המדרש "מזמור לאסר אלקים באו

הקשים ביותר, צומחת הגאולה כהרף עין בכלל ובפרט.

ולפיכך משיח נקרא גם 'צמח', ללמדנו שהיהלום יכול להיות בידו של האדם, והוא אינו מודע לכה כענין שאמא של משיח לא ידעה שהגאולה נמצאת בידה ולפיכך עלינו להיות שמחים בטוב שהבורא נותן לנו, ולהעריך אותו, ואזי נזכה להגאל גאלת עולמים, אמן.

ה בתשעה באב צריך לקוות לביאת המשיח, ולאחל זה לזה שיבנה בית המקדש במהרה בימנו כמו שכתב המהרי"ו, וזה הענין שבתשעה באב לא אומרים תחנון, לרמוז שדוקא בתקף חשכת הגלות, עלינו להמשיך לקוות שהקב"ה יבנה את בית המקדש, ותשעה באב יהיה המועד הגדול שיכלל בתוכו את כל המועדים.

ה בתשעה באב צריך לתת את הלב לשני, ולהסתפל עליו בעין טובה, ולכן לא נותנים מתנות בתשעה באב, לרמוז שהעקר זה הלב ולא הפעולות החיצוניות.

א. בימים אלו שאנו מתחזקים באהבת חנם זה וזמן לבחון את עצמנו האם אנו יכולים לדבר עם מי ששונה באפיו מהאפי שלנו? עם מי שתמיד חושב הפוך מאתנו? האם אנו יכולים לקבל רעיונות של מישוהו אחר? או שאנחנו חושבים שאנחנו יודעים הכי טוב.

ב. חז"ל אומרים (ברכות נג): "גדול העונה אמן יותר מהמברך" ואפשר לבאר בזה שאם אדם מוכן לומר ולשמע את השני ולענות אמן - להסכים לדבריו, זה יותר חשוב משהוא עצמו יעשה.

וכבר ידוע ספורים רבים על אנשים שהתגלו לבניהם בחלום ואמרו להם, שהתור שותרו על העמוד העלה את נשמתם הרבה יותר מהתפלה לפני העמוד.

ג. בירושלמי מובא שתקף אחר החרבן נולד משיח, ללמדנו שדוקא בזמן של החרבן צומחת הישועה. ולא עוד, אלא שכל שהחרבן קשה יותר, כך הגאולה קרובה יותר ועלינו להתאזר בסבלנות ובאמונה. מסבה זו פסח ותשעה באב חלים באותו יום בשבוע, לרמוז שדוקא בזמנים

פנינים מצויירים

פי ככל שיהיה לנו יותר דעת של גאולה, נזכה לביהמ"ק, שמהותו דעת וקרבת ה'.

וכמאמר חז"ל (ע"ז ה.) "אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף" ולא עוד אלא שכאשר נחרב בית המקדש אסור לחלל שבת, ואלו על ספק פקוח נפש של יהודי כל שהוא, מחללין שבת. פי

בירושלמי (ברכות יז) מובא מעשה ביהודי שחרש בתשעה באב את שדהו, ואזי צעק השור. ואמר לו אותו ערבי שיפסיק לחרש כי פעת נחרב בית המקדש, אחר כך שוב צעק השור ואמר לו אותו ערבי שפעת עליו להמשיך לחרש, היות שפעת נולד מלך המשיח.

ויש להבין מדוע יכל אותו יהודי להמשיך לחרש אם נולד משיח הלא הגאולה טרם הגיעה, ובאותו זמן בית המקדש עלה באש?

כל יהודי מקרב את הפנימיות של ביהמ"ק וזה העקה, ולא העצים והאבנים.

לפי דברינו אפשר לבאר את פסק השו"ע (או"ח תקנ"ט) "תשעה באב שנדחה (כבשנה זו) בעל ברית מתפלל מנחה בעוד היום גדול, ורוחץ, ואינו משלים תעניתו לפי שיום טוב שלו הוא" היות שבזה מתחזקת אצלנו ההכרה, שהילד שנולד קרב במעשיו את הפנימיות, של ביהמ"ק וביאת המשיח.

ולפיכך בת"ב בחצות אנו קמים מהקרקע, לסמל שאנו לא בוכים על חרבן ביהמ"ק לבה, אלא על הדעת, ואנו מחזקים את עצמנו שביכלתנו להוסיף עוד לבינה לביהמ"ק, ואנו מתמלאים באמונה ובצפיה לבנין ביהמ"ק, על ידי שנהיה חיוביים ונאמין בעצמנו ובכוחותנו, ולא כאותה אמא של משיח, שחשבה רק על החרבן ולא האמינה בבנה שהוא המשיח, עד שבאה רוח סערה ולקחה אותו. כמובא בירושלמי שם.

והנה אמרו חז"ל (מ"ר איכה) שהקב"ה עשה עמנו חסד ששפך את חמתו על עצים ואבנים - הקב"ה אמר לכלל ישראל אני לא צריך את העצים והאבנים, אני צריך אתכם את הלב שלכם, שתהיו דבקים בי בנאמנות, שתדברו ממני ומכל הטוב שאני נותן לכם, שתהיו באהבה ובאחדות זה עם זה.

וכאשר כלל ישראל לא נהגו כראוי, ה' שרף את בית המקדש, בכדי ללמד אותנו, שעקר בית המקדש זה הדעת שהיו מקבלים מהכהנים הצדיקים, ולפיכך בזמן שנולד משיח שילמד דעת ה' לכל ישראל, זו ההתחלה של הגאולה, כמו שאמרו חז"ל (ברכות לג.) "כל מי שיש בו דעה כאלו נבנה בית המקדש במקומו"

וכל יהודי ויהודי במעשיו הטובים מקרב את ביאת המשיח,

אלה הדברים וגו', איתא בדעת זקנים 'זה שאמר הפתוב 'מוכיח אדם אחרי חן ימצא מומחליק לשון' - זה משה שהוכיח את ישראל, ומצא חן, 'מומחליק לשון' - זה בלעם שדבר להם חלקלקות ואמר 'מה טובו אהליך יעקב' ובסוף הביאם לחטא בבנות מדן.

משה רבנו הוכיח את כלל ישראל עם חן שהוכיח אותם בדרך רמו ובחכמה, וכל ישראל התקרבו דרך התוכחה לקב"ה, מאידך בלעם שלא רצה בטובתם של ישראל, שבח אותם עד שהרגישו טוב מאד עם עצמם ועל ידי כך טעו בבנות מדן.

משה רבנו שואל בפרשתנו "איכה אשא לבדי" - עד מתי כלל ישראל יצטרכו לומר "איכה", ולעשות תשעה באב, מחמת - "טרחכם ומשאכם וריבכם" - שזה כל המריבות של בין אדם לחברו, ועל זה הוא משיב ומיעץ.

"הבו לכם אנשים חכמים וידועים" - שכל אחד ואחד ילך לתלמיד חכם שיורה לו את עומק סבת החרבן, שזה מחמת שנאת חנם, ושאר מדות רעות, וכן יורה לו את הדרך כיצד להגיע לאהבת חנם פנימית ואמתית.

כחה של מלה טובה

"אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה"

איתא בגמרא בהוריות (י:) שמכיון שבת לוש הבכירה לא דברה יפה וקראה לבנה מואב אסר הכתוב לצור אותם בלבד אבל התיר לצערם, מה שאין כן הצעירה שדברה ברמו וקראה לבנה בן עמי אסר הכתוב לצערם כל עקר.

זה חזק עצום בשבילנו שלא נדבר דבורים אסורים ומגונים, אלא נשתמש עם פינו בכדי לחזק ולעודד את האל, ובזה נזכה לכל טוב בזה ובבא, וזה נלמד בכל שבן מהצעירה שזכתה שלא יצערו את כל בניה בזכות שלא נבלה כל כך את פיה כאחותה, ובדאי שמי שמתמש עם פיו לחזק ולעודד את חברו שישכרו רב.

המשך הסיפור מעמוד א'

אולי תועיל בטובך להדליק השנה בחנכה החדשה שקניתי בעבורך? ר' נחומק'ה נטל את החנכה 'השחורה' הישנה בידו וזרם של דמעות זלגו מעיניו.

אחרי שנגע מעט פנה לכל בני משפחתו ואמר להם, 'אתם יודעים מדוע בכל שנה אני בוכה בעת הדלקת הנרות ואתם שמחים? אתם מכירים רק את הבית המקדש השני שלי שזה כל המשפחה הנפלאה שיש לנו היום, אבל את הבית המקדש הראשון שהיה לי לא הפרתם, אבל אני שהפרתי את הבית המקדש הראשון הנעלה שהיה לי אני בוכה.

כמו שכתוב (עזרא ג) שבזמן חנכת בית המקדש השני 'רבים מהכהנים והלויים וראשי האבות הזקנים אשר ראו את הבית הראשון ב'סדו' זה הבית בעיניהם בכים בקול גדול' מחמת שהזקנים הכירו את בית המקדש הראשון, והצעירים הכירו רק את השני.

תוך כדי הדברים נגש ר' נחומק'ה לחנכה הישנה והשחרה ברה והדליק ופתח באמירת 'הנרות הללו קודש הם קודש הם, במלים אלו זרם של דמעות זלגו מעיניו ואמר 'אוי,

אברהם, יצחק, עמרם, מושישי, בני היקרים, כעת אני מדליק את נשמתכם שעלתה בקדשה ובטהרה בשואה האימה, וכעת אני נזכר בכל הטוב שהיה בכם'.

אחר כך פנה ר' נחומק'ה לבני ביתו שעמדו כמסמרים למקומותיהם וספר, לפני השואה היתה לי משפחה נפלאה - אשה עם שמונה ילדים צדיקים וטהורים, ובכל שנה בעת שאני מדליק את הנרות, אני מכון שאני מדליק את הנשמות של בני היקרים, שגרצחו מול עיני על ידי הנאצים ימח שמם, היה לי בן בשם יצחק שנהרג ביריה וכך נפל לתוך בוח היה לי עוד בן בשם עמרם שמת ברעב, שאר הילדים נהרגו מול עיני במיתות שונות ואכזריות, וכעת בעת שאני מדליק נרות אני נזכר בהם, וכן השמש שבדי מזכיר לי את ביתי - זו אשתי חנה שהקימה את הבית המקדש הראשון שלי.

לפתע ננער ר' נחומק'ה ממקומו ואמה עד היום הייתי פוחת והולך כשיטת בית שמאי שהם הנשמות שהתמעטו והלכו להם וכדומת פרי החג שהיו קרבנות קדושים ששחטו אמות העולם, ברם מהיום ואילך אני מתחיל לשמוח בעת הדלקת הנרות ולהיות מוסיף

והולך כשיטת בית הלל, מהיום יהיה לי שמחת בית השואבה - בשירה ובזמרה, אני יתחיל להעריך ביתר שאת את בית המקדש השני שלי ואהיה שמח בחלקי שיש לי את אשתי ואת ילדי שנולדו, וכך מנה ר' נחומק'ה את כל הטוב שיש לו בעת, את אשתו, ילדיו ונכדיו עם כל המעלות הטובות שבהם.

אחר כך אמר ר' נחומק'ה למשפחתו אתם רואים את המנונה השחורה והמפרכת, זה מזכיר לי את תאי הגוים והמפרכת "אודך ה' כי ענתני" מלשון ענוי, מכאן ואילך אני מודה לה' "אודך ה' כי עניתני" מלשון מה שה' עונה לי, מעתה אני מדליק בחנכה החדשה והמפארת העשויה מזהב וכמו שאמרו חז"ל (מנחות כט:) שיש שני פתחים לאות ה' מלמטה ומהצה, כדי שאם אדם נפל מהפתח שלמטה שישוב מהפתח שבצד שעל ידי כן יוכל לשוב,

אחר כך נגש ר' נחומק'ה לחנכה החדשה ואמר 'רבוננו של עולם עד עכשו הדלקתי במנורה החשוכה ואמרת יזכור אלקים את נשמות בני משפחתי שנגעו על קדוש שמך מעכשו אני מתחיל מחדש להודות ולהלל לשמך הגדול על שנצלת את משפחתי והקמתי משפחה לתפארת'.